

BE-A0518_113846_115571_DUT

**Archief van de abdij van Sint-Bernardsdal te
Diest**

**Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium**

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:	3
Raadpleging en gebruik	4
Voorwaarden voor de raadpleging.....	4
Voorwaarden voor de reproductie.....	4
Taal en schrift van de documenten.....	4
Geschiedenis van archiefvormer en archief	5
Archiefvormer.....	5
Archief.....	5
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN	7
I. ALGEMEEN.....	7
A. OUDE INVENTARISSEN.....	7
B. CARTULARIA.....	7
C. VARIA.....	7
II. GOEDEREN, INKOMSTEN EN LASTEN.....	8
A. ALGEMEEN.....	8
10861 - 10862 Manualen van goederen en inkomsten. 1579-1627.....	8
10864 - 10866 Manualen. 1668-eind 17de eeuw.....	8
B. PER PLAATS.....	9
10871 - 10874 Kaggevinne-Assent. 16de eeuw-1747.....	9
10875 - 10879 Diest. 1345-1609.....	9
10887 - 10888 Waanrode. 1540-1689.....	10
C. LEENGOEDEREN, CIJNZEN EN RENTEN.....	10
10897 - 10907 Manualen. 1587-1796.....	11
10897 - 10898 Uitgaven betreffende renten en cijzen. 1676-1724.....	11
10901 - 10902 Inkomsten uit erfelijke renten en cijzen. 1671-1796.....	11
10904 - 10905 Inkomsten uit goederen en renten in het kwartier van Tienen. 1682-1796.	
.....	12
10909 - 10910 Overzichten van inkomsten en uitgaven betreffende de abdijhuishouding.	
1739-1795.....	12
D. VARIA.....	12
10912 - 10913 Testamenten. 1570-1602.....	12

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:

Abdij van Sint-Bernardsdal te Diest

Periode:

1235-1796

Archiefbloknummer:

BE-A0518.1778

Omvang:

- Laatste inventarisnummer: 10922
- Omvang geklasseerd: 1.11 m

Archiefbewaarplaats:

Rijksarchief te Leuven

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

De archiefstukken zijn vrij raadpleegbaar.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie gelden de voorwaarden in tarieven van toepassing in het Rijksarchief.

TAAL EN SCHRIFT VAN DE DOCUMENTEN

De stukken zijn in het Nederlands, Frans en Latijn.

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

De abdij van Sint-Bernardsdal behoorde tot de orde van Citeaux en werd gesticht op de helling van de Kloosterberg, nabij Diest, op een terrein geschonken door Arnoldus IV, heer aldaar. Andere weldoeners van het nieuwe klooster waren de abt van de Sint-Trudoabdij te Sint-Truiden en de heer van Goetsenhoven, die de religieuzen begiftigde met verschillende gronden in de buurt van Hélécine. Op geestelijk vlak namen de pausen Gregorius IX, Alexander IV en Bonifatius VIII de instelling onder hun bescherming en verleenden haar verschillende privileges. De spirituele leiding werd toevertrouwd aan de abt van Sint-Bernardusabdij te Hemiksem.

In haar bestaan werd de abdij tweemaal verwoest. Een eerste keer gebeurde dit in 1507, door de troepen van Karel van Egmont, graaf van Gelre, en Robrecht III van der Marck, heer van Bouillon, die het klooster binnenvielen, plunderden en het nadien met de grond gelijk maakten. De abdij werd hierna heropgebouwd, om in 1578 opnieuw in de vlammen op te gaan na een inval door de troepen van Willem van Oranje. Door al dit oorlogsgeweld dat ze te verduren had, was de communautiteit voortdurend op de vlucht en verbleef ze achtereenvolgens in Diest, Leuven, de abdij van Maagdendal te Oplinter en bij verschillende particulieren. In deze periode waren er ook plannen om een fusie aan te gaan met de financieel noodlijdende abdij van Onze-Lieve-Vrouw van den Wijngaard te Leuven, maar na verzet van de Sint-Bernardusabdij en de Diestse stadsmagistraat gingen die uiteindelijk niet door. Onder het bewind van de aartshertogen Albrecht en Isabella vatte het herstel van de gemeenschap aan, al bleef het de religieuzen tot aan de Franse Revolutie op materieel vlak niet voor de wind gaan. Volgens de telling van 1787 bezat de abdij op dat moment pachthoven in Kaggevinne en Tielt. Haar gronden, weiden en bossen strekten zich uit over Webbekom, Zelk, Kaggevinne, Halen, Tielt, Geetbets, Waanrode, Kortnaken, Zichem, Heylisse, ... Al deze goederen brachten jaarlijks 10699 gulden op; hiertegenover stonden 10574 gulden aan uitgaven. Op 7 oktober 1796 werd de instelling opgeheven. De gemeenschap bestond toen uit 14 monialen, 6 lekenzusters, een kapelaan en een ontvanger.

ARCHIEF

Van het archief van de abdij van Sint-Bernardsdal te Diest bleef slechts een gedeelte bewaard. Reeds in de vroegmoderne periode gingen heel wat bescheiden verloren, waaronder quasi de volledige oorkondeverzameling. Wat overbleef, werd verdeeld na de Franse Revolutie. Een gedeelte kwam in handen van het Algemeen Rijksarchief terecht. De overige stukken belandden in 1823 in de abdij van Gard te Crouay in Normandië waar ze bewaard werden in afwachting van een mogelijke heroprichting van de Sint-Bernardusabdij te Hemiksem. Tussen 1836 en 1845 kwam dit deel van het archief uiteindelijk in de abdij van Bornem terecht. Het bestand werd in 2001 van het Algemeen Rijksarchief naar het nieuwe Rijksarchief van Leuven overgebracht.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen**I. ALGEMEEN.****A. OUDE INVENTARISSEN.**

10849 Inventaris van de eigendomsakten van de abdij. 1623. 1 deel

B. CARTULARIA.

10850 Cartularium. [16de eeuw]. 1 deel

C. VARIA.

10851 Verklaring van de abt van de Sint-Bernardusabdij waarin hij de slechte toestand van de abdij van Sint-Bernardsdal vaststelt. 1732. 1 stuk

10852 Dossier inzake de vraag om een ontheffing van de vereiste kanselarijrechten voor patentbrieven van de nieuwe abdissen te verkrijgen. 1676-1746. 1 omslag

10853 Fragmenten van een proces tussen de abdij en het bogaardenklooster van Diest. [15de eeuw]. 1 stuk

10854 Stukken betreffende verschillende zaken. [18de eeuw]. 1 omslag

II. GOEDEREN, INKOMSTEN EN LASTEN.

A. ALGEMEEN.

- 10855** Afschriften van twee akten uit 1235 en 1255 waarmee Arnold, heer van Diest, een stuk grond schenkt voor de bouw van de abdij en hertog Hendrik III dit later bevestigt. [18de eeuw].
1 stuk
- 10856** Akte waarbij Goswin, heer van Goetsenhoven, het eigendom van goederen van de abdij bevestigt. 1307.
1 charter
- 10857** Overzicht van schenkingen en stichtingen door religieuzen van de abdij. [14de eeuw].
1 charter
- 10858** Goederenoverzichten van de abdij. 1575.
1 deel
- 10859** Goederenoverzichten van de abdij. 1575.
1 deel
- 10860** Goederenoverzichten van de abdij. 1575.
1 deel
- 10861** 10861 - 10862 MANUALEN VAN GOEDEREN EN INKOMSTEN. 1579-1627. 1579.
1 deel
- 10862** 1627.
1 deel
- 10863** Beschrijving van bossen, gronden en weiden, gevolgd door een manuaal van cijnzen en renten. 1638-1665.
1 deel
- 10864** 10864 - 10866 MANUALEN. 1668-EIND 17DE EEUW. 1668.
1 deel
- 10865** [Eind 17de eeuw].
1 deel

10866	[Eind 17de eeuw].	1 deel
10867	Beschrijving van bossen, met aantekeningen over houtkap. [17de-18de eeuw].	1 deel
10868	Goederenoverzicht. 1578-1595.	1 deel
10869	Verpachtingen van goederen. 1587.	1 deel
10870	Pachtcontracten. 1768-1792.	1 deel
<i>B. PER PLAATS</i>		
10871	10871 - 10874 KAGGEVINNE-ASSENT. 16DE EEUW-1747. Goederenoverzicht. [16de eeuw].	1 stuk
10872	Renten. 1587.	1 stuk
10873	Stukken betreffende het recht op doorgang. 1715.	1 stuk
10874	Register van belastingen. 1747.	1 deel
10875	10875 - 10879 DIEST. 1345-1609. Stichting van een cijns. 1345, 1350.	1 stuk
10876	Vonnis van de abt van de Sint-Jacobsabdij te Luik waarin hij het eigendom van verschillende cijnzen door de abdij van Sint-Bernardsdal bevestigt. 1427.	1 stuk
10877	Eigendomsakten. 1525.	1 charter

-
10878	Rekest betreffende schuldvorderingen. [16de eeuw].	1 stuk
10879	Stukken betreffende de verkoop van herberg 'Het Gouden Hoofd'. 1609.	1 omslag
10880	Gingelom. Eigendomsakten. [17de-18de eeuw].	1 omslag
10881	Halen. Overdracht van een bunder land. 1426.	1 stuk
10882	Neerhespen. Verkoop van verschillende goederen door Jacques de Wanghis. 1306.	1 charter
10883	Rumsdorp. Stichting van een cijns. 1433.	1 charter
10884	Stevoort. Vonnis van de schepenbank van Stevoort en Berbroek in een proces van de abdij tegen Louis Hermans betreffende een rente. 1764.	2 stukken
10885	Tienen, Goetsenhoven en Heylisseem. Overzicht van inkomsten. [14de eeuw].	1 rol
10886	Kwartier van Tienen. Goederenoverzicht. 1622.	1 deel
10887	10887 - 10888 WAANRODE. 1540-1689.
Overdracht van een bos door Maarten Van Ruecken. 1540.	1 charter
10888	Aankoop van bossen. 1689.	1 charter
10889	Varia betreffende goederen. [17de-18de eeuw].	1 omslag
10890	<i>C. LEENGOEDEREN, CIJNZEN EN RENTEN</i>
Rentestichtingen. 1341, 1371.	2 charters

-
10891	Overzicht van cijnzen en renten. 1524.	1 deel
10892	Manuaal van erfelijke renten. 1671-1724.	1 deel
10893	Manuaal van passieve cijnzen. 1790-1795.	1 deel
10894	Rentebewijzen. [16de-17de eeuw].	1 charter
10895	Akten van passieve renten. [17de-18de eeuw].	1 omslag
10896	Varia betreffende cijnzen en renten. [16de-18de eeuw].	1 omslag
	10897 - 10907 MANUALEN. 1587-1796.	
10897	<i>10897 - 10898 UITGAVEN BETREFFENDE RENTEN EN CIJNZEN. 1676-1724.</i>
1676-1724.	1 deel
10898	1676-1694.	1 deel
10899	Inkomsten uit cijnzen. 1587-1607.	1 deel
10900	Inkomsten uit gronden, cijnzen en renten. 1604-1622.	1 deel
	<i>10901 - 10902 INKOMSTEN UIT ERFELIJKE RENTEN EN CIJNZEN. 1671-1796.</i>	
10901	1671-1781.	1 deel
10902	1771-1796.	1 deel
10903	Inkomsten van goederen en renten. 1795.	1 deel

	<i>10904 - 10905 INKOMSTEN UIT GOEDEREN EN RENTEN IN HET KWARTIER VAN TIENEN. 1682-1796.</i>	
10904	1682-1704.	1 deel
10905	1769-1796.	1 deel
10906	Inkomsten uit verpachtingen in het kwartier van Diest. 1769-1796.	1 deel
10907	Verschillende inkomsten. 1656.	1 deel
10908	Journal van inkomsten en uitgaven. 1783.	1 omslag
	<i>10909 - 10910 OVERZICHTEN VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN BETREFFENDE DE ABDIJHUISHOUDING. 1739-1795.</i>	
10909	1739-1740.	1 deel
10910	1784-1795.	1 deel
10911	Stukken betreffende houtkap. [18de eeuw].	1 omslag
	<i>D. VARIA</i>	
	<i>10912 - 10913 TESTAMENTEN. 1570-1602.</i>	
10912	Hieronymus Van Hoegaarden. 1570.	1 stuk
10913	Franciscus Van Lethere. 1602.	2 stukken
10914	Brieven van debitis. 1636-1751.	1 charter
10915	Abdijbrood verleend aan Maria de Rivanegra. 1719.	

		1 katern
10916	Octrooi van amortisatie dat de religieuzen toelaat het abdijencomplex uit te breiden. 1663.	1 stuk
10917	Verzoek inzake ontheffing van belastingen. 1705.	1 omslag
10918	Verzoek aan de Domeinen om het nodige hout te verkrijgen voor de restauratie van de abdijkerk. [18de eeuw].	1 stuk
10919	Staat van goederen en lasten van de abdij. 1705.	1 stuk
10920	Minuut van een goederenstaat. [Eind 18de eeuw].	1 omslag
10921	Staat van goederen en lasten van de abdij, bestemd voor de centrale overheid. 1787.	1 omslag
10922	Proces-verbaal van de afschaffing van de abdij 1796.	1 omslag
	Plattegrond van de abdij. [18de eeuw].	